

NOTAT VEDRØRENDE SØKNAD OM AURA II

Aura II – brudd på vannforskriften § 12 og bortfall av faktiske forutsetninger siden 2021

1. Innledning

Dette notatet vurderer Statkrafts søknad om Aura II opp mot vannforskriften § 12 og de forutsetningene som lå til grunn for Kongelig resolusjon 23. juni 2021 om revisjon av vilkårene for Aurareguleringen. Vurderingen tar utgangspunkt i vannforskriften § 12 slik den skal forstås i lys av gjeldende EØS-rett og oppdatert kunnskap om hydrologiske og biologiske forhold i Auravassdraget.

Den rettslige konklusjonen er at Aura II ikke kan tillates. Tiltaket innebærer nye fysiske inngrep som medfører forringelse av flere kvalitetselementer i vassdraget, og søknaden dokumenterer ikke at vilkårene for unntak etter vannforskriften § 12 er oppfylt. Videre bygger søknaden på faktiske forutsetninger som enten er dokumentert feilaktige eller klart bortfalt siden 2021, slik at vedtaket fra 2021 ikke kan brukes som grunnlag for å godkjenne et nytt og mer inngripende tiltak.

2. Den rettslige rammen – vannforskriften § 12

Vannforskriften § 12 gjennomfører vanndirektivet artikkel 4 nr. 7 i norsk rett og oppstiller et unntak fra det grunnleggende forringelsesforbudet i vannforskriften §§ 4–7. Bestemmelsen lyder slik:

«§ 12 Ny aktivitet eller nye inngrep

Ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst kan gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i §§ 4 til 7 ikke nås eller at tilstanden forringes, dersom dette skyldes

a) nye endringer i de fysiske egenskapene til en overflatevannforekomst eller endret nivå i en grunnvannforekomst, eller

b) ny bærekraftig aktivitet som medfører forringelse i miljøtilstanden i en vannforekomst fra svært god tilstand til god tilstand.

I tillegg må følgende vilkår være oppfylt:

a) alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,

b) samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet, og

c) hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene kan, på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.»

Bestemmelsen etablerer et tottrinnsystem. Først må det avgjøres om tiltaket medfører forringelse. Dersom svaret er ja, kan tiltaket bare tillates dersom alle tre vilkårene i annet ledd er oppfylt. Vilkårene er kumulative.

Borgarting lagmannsrett har i LB-2024-36660 lagt til grunn at vannforskriften § 12 utgjør en bindende rettslig skranke for forvaltningens skjønnsutøvelse. Retten presiserer at domstolene har full prøvingskompetanse ved vurderingen av om vilkårene i § 12 er oppfylt.

Lagmannsretten slår videre fast at mangler ved vurderingen etter vannforskriften § 12 ikke kan repareres gjennom etterfølgende begrunnelser eller senere vurderinger. Det avgjørende er om

vilkårene var oppfylt på vedtakstidspunktet. Dette gjelder også der forvaltningen i ettertid har foretatt en overordnet gyldighetsvurdering uten en ny, reell og prosjektspesifikk analyse.

På denne bakgrunn fungerer vannforskriften § 12 som en materiell kompetanseskranke: Dersom ett eller flere av vilkårene i § 12 annet ledd ikke er oppfylt, mangler forvaltningen rettslig adgang til å gi tillatelse, og vedtaket vil være ugyldig. Lagmannsretten presiserer uttrykkelig at manglende oppfyllelse av § 12 ikke utgjør en saksbehandlingsfeil, men en kompetansemangel som leder til ugyldighet. NVE kan dermed ikke gi konsesjon dersom vilkårene i § 12 annet ledd ikke er oppfylt.

Lagmannsretten legger også til grunn at vurderingen etter vannforskriften § 12 må bygge på et konkret, prosjektspesifikt og oppdatert faktisk grunnlag. Dersom de faktiske forutsetningene som tidligere vurderinger bygger på har endret seg, utløses plikt til en ny og selvstendig vurdering av både forringelse og unntaksvilkår. Forvaltningen kan da ikke støtte seg på tidligere vedtak eller generelle betraktninger, men må foreta en reell fornyet § 12-vurdering basert på faktum slik det foreligger på vedtakstidspunktet.

Som presisert av EU-domstolen i Weserdommen (C-461/13), foreligger forringelse allerede når ett enkelt kvalitetselement forringes med én klasse. Vurderingen skal knytte seg til de enkelte biologiske, hydromorfologiske og fysisk-kjemiske kvalitetselementene, ikke til vannforekomstens samlede klassifisering. Dette er også lagt til grunn i Karnov-kommentaren til vannforskriften § 12, hvor det fremheves at det ikke er et krav at hele vannforekomsten skifter samlet tilstandsklasse for at forringelsesforbudet skal være brutt. Bevisbyrden for at vilkårene i § 12 annet ledd er oppfylt, ligger fullt ut hos tiltakshaver.

3. Vassdragets struktur og faktiske utgangspunkt

Aura er ikke et isolert restløp som kun mottar vann ved overløp. Nedstrøms Aursjødammen mottar Aura vann både fra overløp og fra sideinnsig og tilløpsbekker under dammen. Aura munner videre ut i Eikesdalsvatnet, som igjen har utløp i elva Eira. Eira renner deretter til sjøen og er det anadrome hovedvassdraget.

Endringer i vannføring, flodynamikk og tidsfordeling av vann i Aura får derfor direkte betydning både for forholdene i Aura selv og for Eira som lakseførende elv. Dette er avgjørende for vurderingen av forringelse etter vannforskriften, som gjelder for hver enkelt berørt vannforekomst.

4. Forringelse av kvalitetselementer i Aura og Eira – tiltaket medfører forringelse

4.1 Innledning

Det avgjørende spørsmålet er om det omsøkte tiltaket innebærer «forringelse» i vannforskriftens forstand av ett eller flere kvalitetselementer i Aura og Eira. Vurderingen knytter seg ikke til om endringen i årsmiddelvannføring fremstår som prosentvis stor eller liten, men til om tiltaket reduserer eller fjerner hydrologiske hendelser som er avgjørende for økologiske prosesser i vassdraget, og dermed svekker hydrologiske, hydromorfologiske eller biologiske kvalitetselementer.

4.2 Det er uomtvistet at tiltaket medfører redusert vannføring i Aura og Eira

Til tross for at tiltaket omtales som en «*opprusting og utvidelse*», viser søknaden at det innebærer reelle endringer i hvordan vann disponeres i reguleringssystemet, med direkte konsekvenser for

vannføringen i vassdraget. Etablering av nytt Aura II-kraftverk, nye og høyere inntak i Reinsvasselva og Langdøla, samt pumping av lokaltilsig til Osbumagasinet, gir økt slukeevne og flytter uttakspunkt oppstrøms i systemet.

Som Statkraft selv fremhever, medfører dette at vann som i dagens situasjon bidrar til vannføring i Aura gjennom overløp, i større grad kan utnyttes i kraftproduksjon før overløp oppstår. Hydrologiske simuleringer viser en reduksjon i midlere årlig overløp fra Aursjøen fra om lag 5,0 Mm³/år til 3,2 Mm³/år, tilsvarende en nedgang på rundt 36 %. Dette innebærer lavere vannføring i Aura i perioder hvor overløp tidligere bidro vesentlig, med tilsvarende virkning også for Eira som nedstrøms vannforekomst.

Tiltaket kan dermed ikke anses som hydrologisk nøytralt eller som en ren videreføring av eksisterende regulering, men fremstår som et nytt og selvstendig inngrep i vannforekomstene.

Både Statkraft og Sweco legger til grunn at tiltaket innebærer redusert overløp og dermed lavere vannføring. At Sweco beregner en reduksjon i årsmiddelvannføring på om lag 1 % ved målestasjonen Lille Eikesdalsvatnet, endrer ikke dette faktum. Det er også grunn til å stille spørsmål ved tallgrunnlaget, ettersom datagrunnlaget avviker betydelig fra tidligere prosesser uten tilstrekkelig forklaring, og vurderingene i hovedsak bygger på en målestasjon som etter elveeierlagets erfaringer er lite egnet ved lav og variabel vannføring.

4.3 Søknaden mangler en vurdering av «forringelse»

Sweco konkluderer i *Fagrappport vannmiljø*, i pkt 4.1.2.2 med at tiltaket ikke vil påvirke kvalitetselementer eller økologiske funksjoner i Aura. I pkt 4.1.4.2 konkluderes det med at redusert overløp ved Auresjøen ikke vil påvirke verdiene i Eira. Reduksjonen i vannføring gjennom redusert overløp er karakterisert som «ubetydelig», til tross for at det i realiteten er tale om bortfall av vann som i dag når Aura- og Eira-vassdraget.

Søknaden er imidlertid grunn på dette avgjørende punkt. En grunnleggende svakhet er at sentrale hydrologiske og biologiske sammenhenger ikke er analysert. Selv om Sweco erkjenner at tiltakets virkninger hovedsakelig vil opptre ved flomhendelser, vurderes ikke hvordan redusert overløp påvirker flomfrekvens, flomstørrelse eller flomvarighet, eller hvilke økologiske konsekvenser dette har for vassdraget.

Det foretas heller ingen vurdering av betydningen av sjeldne, men biologisk avgjørende flomhendelser. Flom behandles som lite relevant fordi hendelsene ikke er årlige, til tross for dokumenterte observasjoner fra NINA i 2022 hvor episoder med høy vannføring utløste lakseoppvandring langt opp i Aura, helt til Finnset-området. Slike hendelser kan ikke avfeies uten nærmere analyse.

Videre mangler en funksjonell kobling mellom hydrologiske endringer og biologisk effekt. Sweco konstaterer redusert overløp, men analyserer ikke hvordan dette påvirker fiskens vandring, økologiske tilgjengelighet eller bruk av habitat. Uten slike analyser er konklusjonen om «ingen påvirkning» ikke etterprøvbart.

Søknaden mangler også kvalitetselementvise forringelsesvurderinger, slik vannforskriften forutsetter. Hydrologi, hydromorfologi og biologi vurderes ikke hver for seg, til tross for at flere av kvalitetselementene allerede er klassifisert som dårlig eller svært dårlig.

For Eira foretas det ingen selvstendig forringelsesvurdering. Elva behandles i praksis som et nedstrøms mottakerledd, uten analyse av hvordan redusert flomdynamikk påvirker dokumenterte problemer knyttet til sedimentering, habitatforringelse, laksebestand og elvemusling. Det samme gjelder manglende vurdering av sedimenttransport og tilslamming, til tross for at dette er et kjent problem og et sentralt hydromorfologisk forhold.

4.4 Forringelse uavhengig av utgangstilstand

Swecos vurdering forskyver vurderingstemaet fra om tiltaket innebærer forringelse, til om forringelsen anses som betydningsfull. Dette er ikke i samsvar med vannforskriften.

Vannforskriften § 4 oppstiller et absolutt forbud mot forringelse. Vurderingen knytter seg til endringer i hydrologisk regime som påvirker økologiske prosesser, ikke til statistiske gjennomsnitt. Flomimpulser er en integrert del av det hydrologiske kvalitetselementet, blant annet fordi de bidrar til sedimenttransport, opprettholdelse av funksjonelle habitatstrukturer og er bl.a. vandringsutløsende signal for laks.

Både Aura og Eira er klassifisert som sterkt modifiserte vannforekomster, men dette innebærer ikke at ytterligere forringelse er tillatt. Tvert imot følger det direkte av EU domstolens Weser dom (C 461/13) at forringelsesforbudet gjelder uavhengig av utgangstilstand. EU domstolen uttaler (avsnitt 63):

“Application of the ‘one out all out’ rule ... would also result in waters in the lowest class being excluded from the scope of the obligation to prevent deterioration ... However, given the purpose of Directive 2000/60, that type of body of water calls for particular attention in the context of water management.”

og presiserer rettsregelen slik (avsnitt 69–70):

“...there is deterioration as soon as the status of at least one of the quality elements ... falls by one class ... However, if the quality element concerned ... is already in the lowest class, any deterioration of that element constitutes a ‘deterioration of the status’ ...” (min understrekning).

Dette innebærer at forringelse kan foreligge også der kvalitetselementet allerede er klassifisert som dårlig. Det avgjørende er ikke klassifiseringen i seg selv, men om tiltaket medfører en ytterligere svekkelse av kvalitetselementet. Sweco kan derfor ikke legge til grunn at forringelse rettslig sett er utelukket fordi tilstanden allerede er dårlig. Med en slik lovforståelse ville de mest sårbare vassdragene i praksis stå uten rettslig vern. Det er nettopp det EU-domstolen avviser.

4.5 Flomtopper, biologi og Aura/Finnset 2022

Overløpene har historisk bidratt til periodisk høy vannføring og flomimpulser i Aura, med betydning også nedstrøms mot Eira. Selv om overløp i dag er sjeldne, innebærer tiltaket en ytterligere reduksjon i overløpsfrekvens og flomdynamikk.

Slike endringer er i Klima- og miljødepartementets veiledning til vannforskriften § 12 omtalt som typiske former for hydrologisk forringelse, fordi de endrer vannføringens naturlige regime og tilknyttede økologiske prosesser. ((Klima- og miljødepartementet/Miljødirektoratet, *Veiledning til bruk av vannforskriften § 12 – med presisering*, kapittel 2, avsnitt om hydrologiske endringer).

Betydningen av flomtopper for laksevandring er også godt dokumentert i forskning. Skaala mfl. (2025), «*Migration phenology and population status of Atlantic salmon and sea trout are confounded by stronger environmental changes*», *ICES Journal of Marine Science*, konkluderer, basert på ti års kontinuerlige data, med at vannføring er en sentral miljøtrigger for laksevandring, og at:

“We identified river discharge and water temperature as major environmental triggers modifying within-season timing of ascendance for both species.”

“Peak ascendance of both species occurred at water discharges between 20 and 30 m³/s.”

Videre viser studien at redusert vannføring i vår- og sommerperioden har negativ effekt på antall fisk som vandrer opp i elven. Disse funnene samsvarer direkte med observasjonene i Aura i 2022, hvor laks vandret langt opp i vassdraget og nådde Finnset-området i perioder med markert høy vannføring. NINAs *Fiskebiologiske undersøkelser i Auravassdraget – Årsrapport 2022* knytter dette eksplisitt til episoder med betydelige overløp og flompreget vannføring, som midlertidig forbedret den hydrologiske tilgjengeligheten og fungerte som vandringsutløsende signal. Observasjonene viser at selv enkeltstående flomhendelser kan ha avgjørende betydning for det biologiske kvalitetselementet fisk, selv når den samlede bestandsstatusen er svært dårlig. På denne bakgrunn fremstår det som åpenbart at et tiltak som reduserer både vannføring og flomtopper vil påvirke laksens vandring i Aura. At søknaden ikke adresserer dette spørsmålet, er faglig svakt, særlig i lys av at det er tiltakshaver som har bevisbyrden for at tiltaket ikke medfører «forringelse» i lovens forstand.

4.6 Hydromorfologi, sidevassdrag og Eira

Tiltaket medfører også hydromorfologisk forringelse i Reinsvasselva og Langdøla gjennom økt tørrlegging og redusert flomdynamikk. Dette er selvstendige vannforekomster, og forringelsen gjelder deres egne kvalitetselementer. Allerede dette aktualiserer vurdering etter vannforskriften § 12, uavhengig av eventuelle nedstrømseffekter.

For Eira foreligger det allerede dokumentasjon på ugunstige sediment- og habitatforhold. NINA rapport 2076 beskriver betydelig innslag av finmateriale, tilslamming og begrenset tilgang på stabilt grovt substrat, med negative konsekvenser både for elvemusling og for gyte- og oppveksthabitat for laksefisk. Dette viser at redusert flomdynamikk og manglende sedimentomforming allerede har bidratt til svekkede hydromorfologiske forhold.

Den biologiske situasjonen er tilsvarende kritisk. NINAs overvåking viser vedvarende svikt i både oppgang og reproduksjon i Auravassdraget, med klar forverring etter 2021. Ved drivtellingene i Eira høsten 2025 ble det registrert 105 laks, og det ble ikke observert laks i Aura eller i

sidebekkene. Dette viser at sentrale biologiske funksjoner i de øvre delene av vassdragssystemet i stor grad er brutt sammen.

4.7 Tidligere miljødesigntiltak

Statkraft er gjennom standardvilkår fastsatt i Kongelig resolusjon 23. juni 2021 pålagt å gjennomføre miljødesigntiltak som forutsetter tilstrekkelig vannføring og en viss flomdynamikk for å ha reell effekt. Disse tiltakene er fastsatt nettopp for å motvirke kjente hydrologiske og biologiske svekkelser i vassdraget og er basert på en forutsetning om at visse hydrologiske prosesser faktisk finner sted. Når det nå omsøkes et nytt tiltak som reduserer både vannføring, overløp og flomdynamikk, oppstår et åpenbart spørsmål om hvordan dette påvirker gjennomførbarheten og effekten av allerede fastsatte miljøvilkår. Etter det som fremgår av søknaden og Swecos vurderinger, er dette spørsmålet ikke vurdert. Det foretas ingen analyse av om de pålagte miljødesigntiltakene fortsatt kan fungere etter forutsetningene, eller om redusert overløp i realiteten vil svekke eller undergrave deres effekt. Dette innebærer at tiltaket kan få som konsekvens at tidligere pålagte miljøtiltak enten får redusert virkning eller ikke lar seg gjennomføre slik de var ment. En slik potensiell uthuling av eksisterende konsesjonsvilkår kan ikke skje implisitt, men må vurderes eksplisitt og helhetlig som del av forringelsesvurderingen. At dette ikke er gjort, utgjør en selvstendig og vesentlig utredningsmangel.

4.8 Samlet vurdering

På denne bakgrunn oppfylder verken søknaden eller Swecos vurderinger kravet til dokumentasjon for at tiltaket ikke medfører forringelse etter vannforskriften.

For det første anvendes et feil rettslig utgangspunkt. Vurderingen er i hovedsak knyttet til beregnet endring i årsmiddelvannføring, mens vannforskriften krever at det vurderes om tiltaket endrer det hydrologiske regimet på en måte som påvirker økologiske prosesser. Spørsmålet er dermed ikke hvor stor endringen er i prosent, men om tiltaket svekker de prosessene vannmiljøet er avhengig av.

For det andre bygger konklusjonen på et snevert og misvisende bilde av de faktiske forholdene. Reduksjon i overløp og flomdynamikk behandles som uvesentlige forhold, selv om både forskning og konkrete observasjoner viser at nettopp slike hendelser har stor betydning for elvas fysiske tilstand og for fiskens vandring. Flomhendelsene i Aura og oppvandringen til Finnset i 2022 illustrerer dette tydelig.

For det tredje mangler søknaden sentrale vurderinger som er nødvendige for å kunne trekke en forsvarlig konklusjon. Det er ikke gjort separate vurderinger av hvordan hydrologi, hydromorfologi og biologiske forhold påvirkes. Det mangler analyser av endret flomdynamikk, sedimentprosesser og biologisk respons, og det er heller ikke vurdert hvordan tiltaket påvirker miljødesigntiltak som Statkraft allerede er pålagt å gjennomføre. Swecos konklusjoner ikke etterprøvbare og kan dermed ikke tillegges dokumentasjonsverdi i vurderingen av forringelse etter vannforskriften.

Når det på dette grunnlaget likevel konkluderes med at ingen kvalitetselementer svekkes, stemmer dette dårlig med rapportens eget faktagrunnlag, som viser dårlig eller svært dårlig tilstand både for elvas fysiske forhold og for fiskebestandene.

Samlet sett tilsier dette at tiltaket innebærer forringelse av minst tre sentrale kvalitetselementer – vannføring, hydromorfologi og biologi. Vilkåret for å måtte vurdere tiltaket etter unntaksbestemmelsen i vannforskriften § 12 er derfor klart oppfylt.

5. Hvorfor vedtaket fra 2021 ikke kan brukes som grunnlag

Kongelig resolusjon 23. juni 2021 tok stilling til om eksisterende regulering i Auravassdraget kunne videreføres på reviderte vilkår, eller om det skulle fastsettes vilkår om minstevannføring i Aura. Vedtaket gjaldt videreføring av gjeldende regulering og tok ikke stilling til nye eller endrede inngrep, men bygget på de faktiske og hydrologiske forholdene slik de forelå på vedtakstidspunktet.

Avslaget på minstevannføring var basert på en samlet vurdering. Det ble blant annet lagt vekt på at manøvreringspraksis og overløp ga en viss miljømessig avbøtende effekt, at krafttapet ved vannslipp ble vurdert som betydelig på grunnlag av et midlere tilsig på 18,8 m³/s, samt at det forelå usikkerhet knyttet til den faktiske miljøgevinsten av vannslipp. I tillegg ble hensynet til kraftsystemets fleksibilitet og at vassdraget ikke har status som nasjonalt laksevassdrag, tillagt vekt (kgl. res. 23. juni 2021, kap. I–IV).

Det fremgår av Statkrafts konsesjonssøknad for Aura II, med tilhørende fagrapport hydrologi, at prosjektet bygger på et annet og mer oppdatert hydrologisk grunnlag enn det som lå til grunn for Aurarevisjonen i 2021. Mens kraftapsvurderingene i 2021-vedtaket tok utgangspunkt i et midlere tilsig til Aursjøen på 18,8 m³/s, legger Aura II-søknaden til grunn hydrologiske data som samlet sett viser økt tilgjengelig vannressurs i vassdraget, basert på nyere dataserier (Statkraft, konsesjonssøknad Aura II med vedlegg, NVE sak 202511633). Andre høringsinstanser viser – basert på Statkrafts egne hydrologidata i Aura II-søknaden – at tilsvarende midlere tilsig nå er beregnet til om lag 25 m³/s, tilsvarende en økning på rundt 30–35 %. Det som rettslig sett er avgjørende er at det hydrologiske grunnlaget er endret, og kraftapsvurderingen fra 2021 kan ikke gjenbrukes

Søknaden beskriver videre at Aura II dimensjoneres med vesentlig høyere slukeevne enn dagens anlegg, slik at større deler av tilsiget kan utnyttes til kraftproduksjon. Dette innebærer at vannmengder som tidligere ga overløp fra Aursjøen og Holbuvatnet i stor grad vil bli ført gjennom kraftverket. Overløpsregimet som i 2021-vedtaket ble tillagt vekt som «*miljømessig avbøtende*» faktor, vil dermed bli redusert. Som nevnt er reduksjonen stipulert til å utgjøre ca 36%.

Disse endringene viser at både den hydrologiske forutsetningen og overløpsregimet som bar avslaget på minstevannføring i 2021, ikke lenger er til stede. Vedtaket fra 2021 kan derfor ikke brukes som grunnlag for behandlingen av Aura II-søknaden uten en ny og selvstendig vurdering etter vannforskriften § 12.

Som presisert av Borgarting lagmannsrett i LB-2024-36660 kan et forvaltningsvedtak ikke bæres av foreldet eller uriktig faktum, og nye eller endrede begrunnelser kan ikke brukes til å reparere manglende eller feilaktige vurderinger i ettertid. Når de faktiske forutsetningene for 2021-vedtaket ikke lenger foreligger, kan vedtaket derfor ikke brukes som legitimasjon for et nytt tiltak som

innebærer en miljøbelastning. Det må foreligge en «prosjektspesifikk analyse», slik det er formulert i den rådgivende uttalelsen fra EFTA-domstolen, som lagmannsretten bygget på.

6. Manglende oppfyllelse av unntaksvilkårene i § 12 annet ledd

Når det først foreligger forringelse, er utgangspunktet at tiltaket ikke kan tillates, med mindre vilkårene i vannforskriften § 12 er oppfylt. Det påhviler tiltakshaver å dokumentere at samtlige tre kumulative vilkår i § 12 annet ledd er oppfylt. Denne dokumentasjonsbyrden er ikke oppfylt.

For det første er kravet i § 12 annet ledd bokstav a ikke oppfylt. Bestemmelsen forutsetter at *«alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand»*. Det foreligger ingen oppdatert og dokumentert vurdering av slike avbøtende tiltak. Tiltak som minstevannføring, flomslipp, redusert slukeevne og alternative driftsmønstre er ikke vurdert basert på oppdatert hydrologi eller dagens faktiske miljøtilstand. At enkelte tiltak ble omtalt eller avvist i 2021, kan ikke oppfylle forskriftens krav når de faktiske forutsetningene nå er vesentlig endret. Statskraft har ikke foretatt en ny, prosjektspesifikk vurdering av hvilke avbøtende tiltak som er praktisk gjennomførbare i dag, men har i stedet bygget på foreldede og feilaktige vurderinger fra 2021. Dette er i strid med § 12 annet ledd bokstav a.

For det andre er vilkåret i § 12 annet ledd bokstav b ikke oppfylt. Bestemmelsen krever at *«samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet»*. En slik avveining må være konkret, etterprøvbart og bygge på korrekt og oppdatert faktisk grunnlag. De krafttapsberegningene som er lagt til grunn, bygger på feil tilsigsforutsetninger fra 2021, samtidig som miljøtilstanden i den berørte vannforekomsten er dokumentert vesentlig forverret. Når både tilgjengelig vannressurs, overløpsregime og miljøtilstand avviker markant fra det som lå til grunn i 2021, følger det av § 12 annet ledd bokstav b at avveiningen mellom samfunnsnytte og tap av miljøkvalitet må foretas på nytt. Tidligere avveininger kan ikke videreføres eller gjenbrukes under endrede hydrologiske og miljømessige forutsetninger.

For det tredje er heller ikke det strenge nødvendighetsvilkåret i § 12 annet ledd bokstav c oppfylt. Bestemmelsen krever at *«hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre»*. Dette forutsetter en konkret og prosjektspesifikk analyse av reelle alternative løsninger, herunder tekniske og driftsmessige alternativer med mindre miljøpåvirkning. En slik analyse foreligger ikke. Det er ikke dokumentert at formålet med Aura II ikke kan oppnås gjennom miljømessig bedre alternativer, verken når det gjelder utforming, drift eller lokalisering. Allerede av denne grunn kan unntak etter § 12 ikke benyttes.

8. Avsluttende konklusjon

Aura II innebærer forringelse i vannforskriftens forstand. De faktiske forutsetningene som bar vedtaket fra 2021 er bortfalt. Statskraft har ikke dokumentert at vilkårene i vannforskriften § 12 annet ledd er oppfylt. Etter gjeldende rett er det da ikke lovlig adgang til å gi tillatelse.

Søknaden kan derfor ikke godkjennes etter vannforskriften § 12.

Oslo 21. april 2026

Håvard Skallerud